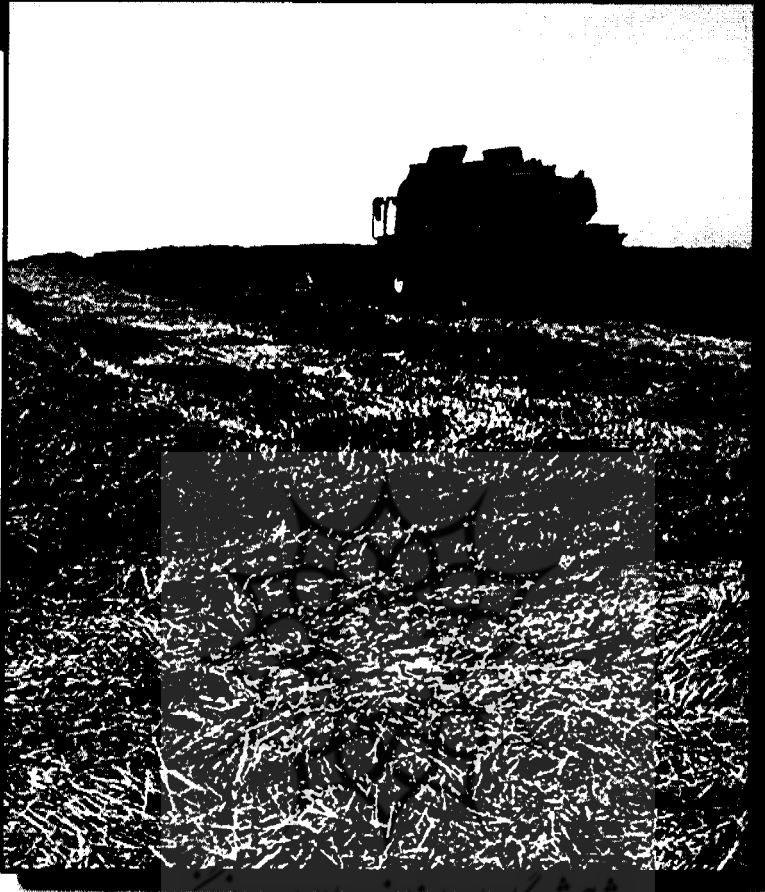

تعاونیهای کشاورزی امریکای شمالی و اروپا در سال ۱۹۹۵ میلادی

محمود وزیر

از دیگران دارند.

در این گزارش تعاونیهای کشاورزی شامل: تعاونیهای تولید کشاورزی، کار و بازاریابی و مزرعه ذخیره، کشورهای زیر است که منابع اطلاعات آن نظیر آمارگیری مستقیم توسط اتحادیه بین المللی تعاون و از طریق سازمانهای تعاونی کشاورزی فراهم شده است: اتریش: بلژیک، بلغارستان، کانادا، قبرس، جمهوری چک، دانمارک، استونی، فنلاند، فرانسه، آلمان، یونان، مجارستان، ایسلند، ایتالیا، لیتونی، لاتویا، هلند، نروژ، پرتغال، اسلواکی، اسپانیا، سوئد، سوئیس، انگلستان، آمریکا، یوگسلاوی

ابعاد نهضت تعاونیهای کشاورزی

براساس این گزارش، تعاونیهای فعال کشاورزی کشورهای عضو کمیسیون اقتصادی اروپا که برخی نمونههای زیر اهمیت تعاونیهای کشاورزی را نشان می دهد:

اتحادیه بین المللی تعاون در وهله نخست به عنوان یک سازمان مشورتی غیر دولتی است که نمایندگی شرکتهای و اتحادیههای تعاونی را در سراسر جهان به عهده دارد. اتحادیه بین المللی تعاون به منظور تعیین سهم و نقش مهم تعاونیهای کشاورزی در اقتصاد ملی اروپا این گزارش را تهیه نموده است.

گرچه در حال حاضر درک صحیحی از تعاونیها وجود ندارد. ولی باید اذعان کرد تعاونیها از اولین و بزرگترین مشاغل مهمی هستند که به صورت خودجوش و با عضویت داوطلبانه افراد تشکیل می شوند تا نیازهای اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی خود را از طریق ارتباطات و نظارت بر امور حاصل نمایند. در تعاونیها مشارکت و همکاری مبتنی بر ارزشهای کمک به خود، مسؤولیت پذیری، دموکراسی، عدالت، تساوی و برابری مطرح می باشد.

بنیانگذاران تعاون معتقدند اعضا تعاونیها اعتقاد به ارزشهای اخلاقی، درستکاری، آزادی، مسؤولیت پذیری اجتماعی و مراقبت

- ۱- در سال ۱۹۹۳ برخی از تعاونیهای کشاورزی بیش از ۵۰ درصد کل تولیدات کشاورزی منطقه خود را برعهده داشته‌اند.
- ۲- در این سال تعاونیهای کشاورزی کشورهای اتریش، فنلاند، سوئد حدود ۱۴ میلیون عضو داشته‌اند. این تعاونیها ۵۵ درصد کل مزارع زیر کشت و ۶۰ درصد کل بازار را در اختیار داشته‌اند.
- ۳- در همین سال در ایالت متحده امریکا ۱۴ واحد تعاونی مهم در لیست تعاونیهای موفق بزرگ گنجانیده شده بودند.

اهمیت فعالیت تعاونیهای کشاورزی

تعاونیهای کشاورزی در تعدادی از کشورها، موقعیت برجسته‌ای را در بین تولیدکنندگان اصلی محصولات و نهاده‌های کشاورزی حفظ نموده‌اند، که به دلیل اهمیت فعالیت تعاونیهای کشاورزی به نمونه‌های زیر اشاره می‌شود:

- الف- در سال ۱۹۹۲ در کانادا، تعاونیهای کشاورزی ۴۰ درصد کل تولید کشور را برعهده داشته‌اند و در بخش ذخیره مزرعه، تعاونیهای کشاورزی مسؤولیت فروش ۳۶ درصد کود و مواد شیمیایی، ۲۷ درصد مواد غذایی و ۱۹ درصد کل دانه‌ها را عهده‌دار بوده‌اند.
- ب- در سال ۱۹۹۴ تعاونیهای کشاورزی جمهوری چک ۴۷ درصد کل زمینهای زراعی منطقه را زیر کشت برده و ۶۷ درصد کل تولیدات کشاورزی کشور را برعهده داشته‌اند.
- پ- در سال ۱۹۹۴ تعاونیهای کشاورزی دانمارک ۹۶ درصد تولید کره، ۷۸ درصد ذبح گوسفند، ۵۷ درصد ذبح ماکیان، ۵۹ درصد فروش تخم‌مرغ، را در اختیار داشته‌اند و ۴۹ درصد مواد غذایی و ۴۹ درصد فروش انواع کودها به تعاونیهای آبرسانی مزارع تعلق داشته است.

ت- یکی از بزرگترین تولیدکنندگان پنیر در کشور استونی متعلق به یک واحد شرکت تعاونی کشاورزی به نام «پولت ساما» است.

ث- در سال ۱۹۹۴ در کشور فنلاند، تعاونیهای کشاورزی ۱۲ درصد کل گوساله، ۵۰ درصد کره، ۲۹ درصد پنیر، ۲۵ درصد تخم‌مرغ و ۲۸ درصد غلات صادراتی را تولید کرده‌اند.

ج- تعاونیهای کشاورزی فرانسه، یکی از عوامل عمده و موثر در بخش کشاورزی کشور هستند، در سال ۱۹۹۴ حدود ۳۰ درصد کل فروش محصولات کشاورزی به تعاونیهای کشاورزی تعلق داشته و برحسب برآورد انجام شده در سال ۱۹۹۱ از سهم بازار فرانسه ۴۰ درصد تولید لبنیات در اختیار تعاونیهای کشاورزی بوده و ۲۸/۵ درصد از سهم بازار در هفت بخش صنایع غذایی، کشاورزی شامل: شیر، غذا، کنسروسازی، انواع میوه‌ها، سبزیجات، شراب‌سازی و تقطیر و تولید قند را تعاونیها دارا بوده‌اند.

چ- در کشور آلمان در سال ۱۹۹۳ حدود ۳۸ درصد زمینهای کشاورزی، تقریباً توسط ۱۵۰۰ واحد تعاونی کشت می‌شده‌اند و تعاونیهای رایفایزن در مجموع ۸۰ تا ۹۰ درصد سهم بازار را در تولید فرآورده‌های حیوانی در اختیار داشته‌اند.

ح- در ایسلند، تعاونیهای کشاورزی انجام امور خطیر اولیه

شامل: ذبح و بازاربایی داخلی گوشت و امور مربوط به تولید را برعهده داشته‌اند.

خ- در کشور هلند، چهار تعاونی بزرگ لبنیاتی، تقریباً ۷۵ درصد کل تولیدات لبنی کشور را در سال ۱۹۹۴ در اختیار داشته‌اند.

د- در کشور اسلواکی ۹۲۵ واحد تعاونی کشاورزی، مالکیت ۶۹ درصد زمینهای کشاورزی را دارا هستند و این در حالی است که ۷ درصد کل زمینهای منطقه در اختیار ۵۵۰۰ خانواده کشاورزی و ۲۴ درصد باقی مانده زمینها در مالکیت دولت و بخش عمومی کشور قرار دارد.

ذ- تعاونیهای کشاورزی کشور سوئد در سال ۱۹۹۴، نقش مهمی را در بخش کشاورزی ایفا نموده‌اند. در این بخش ۹۵ درصد بازار لبنی، ۸۰ درصد سهم ذبح، ۷۰ درصد بازار بذر و ۸۰ درصد بازار مواد غذایی مخلوط را نیز دارا بوده‌اند.

ر- در کشور یوگسلاوی سابق، از کل تعداد ۵۳۰۰ واحد تعاونی ثبت شده، تعداد ۱۶۰۰ واحد از آنها را شرکتهای تعاونی کشاورزی تشکیل می‌دهد، که این تعداد ۱۵۳۰ واحد در صربستان و ۷۰ واحد در مونته‌نگرو قرار داشته است و بیشترین بخش از تمام ظرفیت تولید در مالکیت تعاونیهای کشاورزی می‌باشد. ضمناً برخی تولیدات نظیر: شیر، انگور، شراب و پشم تقریباً از طریق تعاونیهای کشاورزی تولید می‌شود. آنها مالکیت ۷۲ درصد زمینهای حاصلخیز و ۸۵ درصد دامهای زنده کشور هستند.

صادرات تعاونیهای کشاورزی در حوزه کمیسیون اقتصادی اروپا

بسیاری از شرکتهای تعاونی کشاورزی محصولات خود را در خارج از بازار عرضه می‌نمایند، برخی صادرات عمده در حوزه اتحادیه اروپا عرضه می‌شود، در حالی که دیگر صادرات آنها به تعداد زیادی از کشورها در سراسر جهان صادر می‌شود.

شرکتهای تعاونی کشاورزی در دانمارک ۶۶ درصد تولیدات خود را به ۱۶۰ کشور در سراسر جهان صادر می‌کنند، که ۸ بازار عمده ۷۵ درصد آنها را خریدار می‌نمایند.

در سال ۱۹۹۳ تعاونیهای رایفایزن آلمان و سازمان فدرال آن در مجموع ۲/۹ میلیون دلار صادرات محصولات کشاورزی داشته‌اند، که از این رقم ۸۳ درصد صادرات به اتحادیه اروپا اختصاص داشته است.

در سال ۱۹۹۴ نیمی از کل تولیدات غلات یعنی ۱۱۱۶۰۰۰ تن غلات توسط تعاونیهای رایفایزن تولید شده است.

نوآوری در نهضت تعاونی

تعاونیها همانند سایر شرکتهای بخش کشاورزی، در تلاش برای حفظ جایگاه رقابتی خود هستند و برخی از تعاونیها دارای تجارب لازم در راستای نیاز، به منظور ترکیب تعاونیهای با مقیاس کوچک محلی با گروههای بزرگتر برای بهبود امر رقابت با شرکتهای

بزرگ کشاورزی بوده و در جات عالی اقتصادی را کسب نموده‌اند، بعضی دیگر از تعاونیها، شروع به ایجاد ساختار جدید قانونی همانند تعاونیهایی که دارای شرکتهای در حال تأسیس می‌باشند و دیگر تعاونیها در صدد همکاری و همیاری با سایر تعاونیها با اهداف تجاری بوده، در حالی که هنوز دیگر تعاونیها در حال ارزیابی بازارهای خود و معرفی پروسه و شکل تکنیکهای جدید به عنوان اشکال سازمان یافته بهتر بر اساس تقاضای مشتری هستند.

بازدارندگی محیطی کشاورزی

در نتیجه ترکیب بی نظیر اقتصاد و جهت یابی اجتماعی، شرکتهای بزرگ تعاونی توانسته‌اند بیش از سایر انواع شرکتهای درون بازار، دارای توانمندی مشارکت با تعداد کثیری از مسائل مختلف، همانند عقلانیت محیطی و کاهش بازدارندگی اجتماعی باشند. علت به وجود آمدن چنین شرایطی به خاطر توانمندی سهامداران عضو در عملیات و خط مشی‌های تجاری بوده و دارای اختیارات تضمین عملیات تعاونیهای خود هستند، که از نظر محیطی دارای محدودیت می‌باشند. در این راستا آنها دارای توانمندی حفاظت از منافع طولانی مدت خود و بستگان و جامعه خود می‌باشند، جایی که شرکتهای آنها فعال می‌باشند.

آگاهی فزاینده آنها از مسائل محیطی در طول دهه گذشته به طور سریع و چشمگیر مبدل به تغییرات عملیاتی در فعالیت شرکتهای گردیده است.

در کشورهای اروپای غربی نظیر: دانمارک، فنلاند، ایتالیا، هلند، سوئد، سوئیس و انگلستان، همچنین کانادا، شرکتهای تعاونی کشاورزی برنامه‌هایی را برای تولید محصولات کشاورزی در محیطی همگن ایجاد نموده‌اند.

برخی از تعاونیها به سمت وسوی کشاورزی اساسی تغییر وضعیت داده، در حالی که دیگر تعاونیهای مصرف، مواد شیمیایی را مورد توجه قرار داده‌اند.

در ایالت متحده امریکا تعاونیهای کشاورزی همچنین در حال ایجاد برنامه و طرحهایی برای تولید سبز می‌باشند.

سیستم طرح سبز ارائه شده به کشاورزان توسط تعاونیهای «گرومارک» فقط به عنوان یک نمونه از اینکه چگونه تعاونیها پاسخگوی تضمین چالش سودآوری کشاورزان بوده و پاسخگوی نیازهای محیطی بازار می‌باشند.

سیستم طرح سبز، دربرگیرنده نوآوریهای تکنولوژیک برای کشاورزی بوده، به طوری که موجب کاهش مصرف مواد شیمیایی شده است. پس بنابراین مشارکت در کاهش بازدارندگی توسعه کشاورزی گردیده است. مضاف بر این، تعاونیهای کشاورزی تازه تأسیس یافته در کشاورزی سازمان یافته، مهارت پیدا کرده و در سالهای اخیر در ایالت متحده چندبرابر شده‌اند. محصولات آنها توسط شرکتهای خصوصی و همچنین بوسیله تعاونیهای مصرف به بازار

عرضه گردیده است.

شرکای جدید

یکی از مشکلات پیش روی شرکتهای تعاونی کشاورزی، نیاز آنها به سرمایه است. بسیاری از کشورهای عضو کمیسیون اقتصادی اروپا، کاهش عضویت را تجربه کرده‌اند، که نتیجه مستقیم آن کاهش در جمعیت کشاورزی است. این روش اثر مستقیم روی سهام سرمایه تعاونیها خواهد داشت و با انجام پژوهش، شکل جدید مالی همچون صدور سهام مساوی، گواهی و اسناد سرمایه تعاونی را هدایت خواهد کرد. تعاونیها همچنین به دنبال شرکای جدید از طریق سازمانهای غیر تعاونی برای وارد کردن سرمایه در مبادلات خود هستند، بدون اینکه بر روی امور مهم شخصیت شرکت اثر منفی گذارد.

امروزه به طور فزاینده‌ای گروههای تعاونی کشاورزی در مقیاسهای معین، خود را با تعاونیهای موجود که به شکل ساده و معمولی سهام گیری را با سوسیدهای مختلف هماهنگ کرده‌اند بستر سازی می‌نمایند. تعاونیها در فرانسه، ایتالیا و اسپانیا چنین شیوه ابداعی را به منظور باقی ماندن در میدان رقابت آمیز متغیر اقتباس کرده‌اند.

در بلاروس، نهضت تعاونی مصرف کنندگان، تعاونیهای بازاریابی و صنایع تبدیلی کشاورزی را ایجاد کرده است. تعاونیهای مصرف، خریدار گوشت، سیبزمینی، مرکبات، سبزیجات، قارچ، حبوبات از بخش خصوصی می‌باشند و این اقدام خریداری شده به محض اینکه بسته بندی شوند در فروشگاههای تعاونی مصرف به معرض فروش گذاشته می‌شوند این یکی از نمونه‌های ارتباط و همکاری است که می‌توان بین شرکتهای تعاونی در بخشهای مختلف عملکرد و فعالیتی ایجاد کرد که این خود می‌تواند نشانگر رقابت فی مابین تعاونیها باشد.

با احتساب شرایط سریع تغییر و تحولات و رقابت در حال رشد شرکتهای تعاونی کشاورزی، جمهوری چک اسلواکی، به دنبال ارتباطات جدید بوده و ساختارهای جدید را توصیه می‌کند. نمونه موزون آن، ایجاد عملیات بازاریابی تعاونیهای لبنیات می‌باشد. این ارتباطات در جستجوی ایجاد و تشکیل شرکتهای تعاونی اعتباری جدیدی هستند که در هر زمان ممکن، در فراهم شدن سرمایه گذارهای بزرگ در مواد غذایی و صنایع تبدیلی و خدمات کشاورزی، مشارکت کنند.

در دانمارک نهضت شرکتهای تعاونی کشاورزی نیز، همچنین با تفکر آینده نگری، در جستجوی مدلها و ایده‌ها و نظریه‌های جدیدی هستند که متناسب با فضای جدید اقتصادی باشد، در حالی که به منظور ارائه خدمات مطلوب تر بر اساس نیازهای اعضا خود، تغییرات در مبادلات کشاورزی با تولد سازمان تجارت جهانی، اجرای سیاستهای کشاورزی اتحادیه اروپا و همچنین تغییر در فضای بین المللی مانند قانونگذاری، تغییرات مالیاتی، خط

مشی های متغیر کشاورزی، منعکس کننده حداکثر آگاهی از محیط و غیره ادامه دارد و اینها بر روی مسأله تشکیل سرمایه، مشارکت در حال افزایش اعضا، حقوق اعضا و تعهدات متمرکز شده است. همچنین نظریه‌هایی در ارتباط با گسترش عضویت کارکنان یا تولیدکنندگان یا صدور سهام در سایر کشورها ارائه گردیده است. همینطور نظریه‌هایی به منظور یکسان‌سازی تعاونیها براساس بخش، از آن جمله شرکتهای تعاونی کشاورزی برای گروه‌بندی مجدد تعاونیهای موجود و در بخشها برای تولید یا توزیع یک کالای واحد، همکاری مشترک یا همکاری استراتژیک با تعاونیهای بیرون از مرزهای ملی و یا همکاری استراتژیک با خرده‌فروشان در تولید یک مارک خصوصی مناسب و یا مارکهای تعاونی ارائه گردیده است.

در جمهوری لیتونی شرکتهای تعاونی کشاورزی، راههای تشکیل شرکتهای مشترک را مورد توجه قرار می‌دهند.

اقتصاد در حال گذر، قوانین دولتی و تاثیرات آنها

در اروپای شرقی و مرکزی تمام بخش کشاورزی به طور معکوس با خط مشی‌های آزادسازی تحت تاثیر قرار گرفته است. تولیدات روستایی، خدمات و شرکتهای تعاونی بازاریابی با توجه به مقررات دولتی، مزیت و امتیازات خود را از دست داده‌اند. به هر حال پنج سال بعد از شروع اصلاحات اقتصادی، دو مشکل اساسی به صورت متناوب در مرحله انتقالی بوجود آمد که اکنون این دو مرتفع شده است.

اصلاح قانون شرکتهای تعاونی انجام شده و اصلاح ارضی در حال اجرا می‌باشد. بخشهای اولیه محدودسازی توسعه شرکتهای تعاونی یا تعدیل شده و یا از بین رفته است. برخی نمونه‌ها از اینگونه اتفاقات که پیش‌روی شرکتهای تعاونی کشاورزی قرار دارد به شرح ذیل می‌باشد:

در جمهوری استونی تعداد بسیاری از شرکتهای تعاونی کشاورزی، در جریان خصوصی‌سازی زمینهای بزرگ کشاورزی تشکیل شدند. دولت در خصوصی‌سازی صنایع غذایی تبدیلی اولویت‌هایی را به تعاونیهای محلی تخصیص داد. همچنانکه در ماده ۳۲ قانون خصوصی‌سازی مشاهده می‌شود، براساس این ماده قانونی تعاونیهایی ایجاد می‌شود که مواد اولیه صنایع تبدیلی را تامین می‌کنند و این اولین گام در خصوصی‌سازی شرکتهای تلقی می‌شود. در لتونی کشاورزان بخش خصوصی در طول سالهای متمادی از معافیت مالیاتی برخوردار شدند، هر چند شرکتهای تعاونی مشمول (۲۵ درصد مالیات بر درآمد هستند. براساس این قانون مالیاتی، تعداد کمی از کشاورزان در واقع سازمان تعاونی خود را تأسیس و اکثریت شرکتهای تعاونی کشاورزی بعد از خصوصی‌سازی زمینهای بزرگ به وجود آمده‌اند.

در اسلواکی، مذاکره فی مابین دولت و اتحادیه شرکتهای تعاونی کشاورزان منجر به تصویب قانون ۱۹۹۴ گردید، که براساس آن شرکتهای تعاونی کشاورزان متحول شدند.

نتیجه‌گیری

این گزارش اهمیت شرکتهای تعاونی کشاورزی را در منطقه کمیسیون اقتصادی اروپا نشان داده است. گزارش نشان دهنده راههای روشنی است که براساس آن تعاونیهای کشاورزی به اقتصاد در حال تغییر و شرایط قانونی و محیطی پاسخ مثبت داده‌اند. ماسخان دبیر کل سازمان ملل را در مورد تعاونیهای کشاورزی ذیلاً یادآوری می‌کنیم:

- سازمانهای کشاورزی، شامل شرکتهای تعاونی کشاورزی، به عنوان کلید دستورات عملی در بازاریابی مجدد کشاورزی و توسعه مناطق روستایی هستند.

- نقش شرکتهای تعاونی کشاورزی در مراحل دوگانه ارائه وفاداری و نقطه نظرات کشاورزان و ارائه خدمات اجرایی برای اعضا خود غالباً از سوی دولتها و سازمانهای بین‌المللی مورد غفلت واقع شده‌اند.

- و متعاقباً توانمندیهایی شرکتهای تعاونی کشاورزی به طور کامل مورد بهره‌برداری قرار نگرفته است.

- با در نظر گرفتن نظرات ابرازی کشاورزان از طریق شرکتهای تعاونی کشاورزان و حمایتها و تلاشهای این واحدها، اعتقاد دارم تعاونیها پیش‌نیازهای اولیه برای توسعه اساسی مناطق روستایی می‌باشند. امیدواریم کمیسیون اقتصادی اروپا تلاشهایی را برای ایجاد ارتباط بین شرکتهای تعاونی کشاورزی فراهم آورد، تاجایی که منتهی به تبادل اطلاعات و تجربیات در آینده شود.

- خاطر نشان می‌سازد اتحادیه بین‌المللی تعاون به منظور کمک به توسعه ارتباطات بین‌المللی، خود را به کمیسیون اقتصادی اروپا در بخش تعاونیهای کشاورزی متعهد می‌داند.

منابع و مأخذ

- ۱- جنسن، همکاری و تعاون در سال ۲۰۱۰: مدل‌هایی برای تشریک مساعی در آینده بین تعاونیها و شرکتهای خصوصی ۱۹۹۵
- ۲- هرماندز پولیتز، شماره ۱۸، جولیه ۱۹۹۵ صفحه ۴۰-۱۱
- ۳- پیکارد؛ جاکوز، اشکال جدید مالی برای تعاونیهای کشاورزی در بازنگری ICA از همکاری بین‌المللی جلد ۸۶ شماره ۴ سال ۱۹۹۳ صفحات ۶۱-۷۰.
- ۴- اطلاعات فراهم شده برای ICA از اتحادیه جمهوری بلاروس و تعاونیهای مصرف‌کننده (بل کوسپویوز)؛ مینسک؛ بلاروس عنوان می‌شود.
- ۵- انجمن مورابیان چک «تعاونیهای کشاورزی در جمهوری چک» ۱۹۹۵
- ۶- جنسن، تعاونی در سال ۲۰۱۰: مدل‌هایی برای تشریک مساعی در آینده بین تعاونیها و شرکتهای خصوصی ۱۹۹۵
- ۷- گزارشات کلی رئیس سازمان ملل متحد. وضعیت و نقش تعاونیها با کمک اقتصاد جدید و گرایش اجتماعی؛ سند A/۴۷/۲۱۶/ای ۱۹۹۲/۴۳.